

PROLOG

«Du hadde ikke tilkalt meg, om jeg ikke hadde tilkalt deg.»

ASLAN, SØLVSTOLEN, C.S. LEWIS

1927

BRONX, NEW YORK

Det var Den store løven som førte oss sammen helt fra starten av. Jeg skjønner det nå.

Det skremmende og ømme villdyret trakk oss mot hverandre, langsomt, ustoppelig, over tid, over hav og over de trassige forskansningene i livene våre. Han skulle ikke gjøre det lett for oss, det er ikke hans måte å operere på.

Det var sommeren 1927. Min lillebror Howie var åtte år gammel og jeg var elleve. Jeg knelte ved siden av sengen og ristet forsiktig i skulderen hans.

«La oss gå», hvisket jeg. «De sover nå.»

Det å snike seg ut var både belønningen vår for å holde ut familielivet og vårt usynlige opprør. Denne dagen hadde jeg kommet hjem med karakterkortet, og i den lange kolonnen med A-er var det stemplet én enslig, liten, men uutslettelig B.

«Far.» Jeg prikket på skulderen hans, og han så opp fra oppgavene han rettet, den røde blyanten dekorerte studentenes arbeider. «Her er karakterkortet mitt.»

Øynene hans saumfor kortet, brillene satt på nesetippen og var som et ekko av fotografiene av de ukrainske forfedrene hans. Han hadde kommet til Amerika som barn, og på Ellis Island ble navnet hans forandret fra Yosef til Joseph. Han reiste seg for å stå ansikt til ansikt med meg

og løftet hånden. Jeg kunne ha rygget unna; jeg visste hva som ventet i en familie der assimilasjon og prestasjon sto i høysetet.

Den åpne håndflaten suste gjennom det åpne rommet mellom oss – et rom smekkefullt av skinnende forventning om aksept og anerkjennelse – og smalt mot det venstre kinnet mitt, hud mot hud, en lyd jeg kjente så altfor godt. Ansiktet mitt ble slengt til siden. Smerten varte slik den alltid gjorde, lenge nok til å understreke det verbale slaget som kom etterpå. «I vår familie godtar vi ikke slurv.»

Nei, det var slett ikke plass til det. Da jeg var elleve, gikk jeg allerede andre året på high school. Jeg måtte alltid jobbe hardere, bli flinkere, holde ut skammen til jeg fant en måte å lykkes på og bevise min verdi.

Men om kvelden hadde Howie og jeg vår egen, lille hemmelighet. Det var mørkt på rommet. Han satte seg opp. De små skoene hans viklet seg inn i lakenet. Han smilte til meg. «Jeg har allerede skoene på meg. Jeg er klar.»

Jeg undertrykket en latter og grep hånden hans. Vi sto dørgende stille og lyttet etter pust som ikke var vår egen. Ikke en lyd var å høre.

«Kom, så går vi», sa jeg, og han la den vesle hånden sin i min: tillit.

Vi smøg oss ut av huset og ned på de tomme Bronx-gatene. Den våte søppellukten var like ram som luften i undergrunnsbanen. Fortauene lå som mørke elver, gatelysene som små måner, og de høye bygningene sto som beskyttende murer mot verden der ute. Byen var stille og bedragersk trygg i midnattstimene. Howie og jeg var på tokt for å besøke andre dyr som var fanget i bur og tvunget til å oppføre seg sivilisert i en verden de ikke forsto: beboerne i Bronx dyrepark.

Det gikk ikke mange minuttene før vi var fremme ved porten i Fordham Road. Vi stanset, slik vi alltid gjorde, og stirret taust på Rockefellerfontenen – tre rader med barn hugget ut i marmor som satt på skjell, støttet opp av havfruer som bar dem på hodet, den store slangen som snodde seg på midtpillaren med åpen munn klar for å sluke. Vannet dryppet ned som lyden av et regnvær og dempet fottrinnene og hviskingen vår. Vi kom til et lite hull i bortenden av gjerdet og smatt inn.

Vi elsket de hemmelige turene våre til midnattsdyrehagen – papegøyehuset med de mangefargede skapningene som var der inne, flodhesten Peter den store, en flyvende rev, et reptilhus fullt av glidende

vesener som både virket unaturlige og skremmende. Bronx River rant rett gjennom dyreparken. Det buktende mørke vannet virket som enda et levende vesen som kom fra utsiden og delte området i to før det forsvant ut igjen, slik vann alltid vet veien ut.

Så var det løveburet, et mørkt skogområde omgitt av gitter. Jeg ble alltid dratt mot dette stedet, som om disse dyrene tilhørte meg, eller jeg dem.

«Sultan.» Stemmen min var klangfull i natten. «Boudin Maid.»

De to afrikanske løvene kom frem. De satte de store labbene mot bakken, musklene kruste skremmende under pelsen idet de nærmet seg gitteret. De bar seg med eleganse, som om de hadde gjort seg innforstått med sin skjebne og akseptert den med brølende verdighet. Manken var tykk og flokete som en skog. Jeg falt inn i det uendelige universet som befant seg i de store, ravgule øynene mens de lot meg, ja, faktisk inviterte meg til, å strekke hånden gjennom gitteret og flette fingrene mine inn i pelsen deres. De var blitt temmet, og jeg kjente et slektskap med dem som fikk det til å skjelve i brystet.

De henga seg med blikket, deres varme vekt presset seg tungt mot håndflaten min, og jeg visste at fangenskapet hadde ødelagt sjelene deres.

«Unnskyld», hvisket jeg hver gang. «Det var meningen at vi skulle være fri.»

Del 1

AMERIKA

*For å bekjempe mørket der ute,
må du bekjempe mørket i deg selv.*

KAPITTEL 1

*Begynne på nytt, må jeg begynne på nytt
som har begynt så mang en kjærlighet i brann*

«SONETT I», JOY DAVIDMAN

1946

OSSINING, NEW YORK

Det finnes utallige måter å forelske seg på, og jeg hadde begynt mine nederlagsdømte affærer på alle mulige forskjellige måter. Denne gangen var det ekteskap som var startgropen.

Verden kan forandre seg på et blunk. Jeg har sett det flere ganger. Hvordan mennesker som er rammet inn av et trygt liv brøyter seg gjennom dagene, overbevist om at de har full oversikt over tilværelsen. Men det er ingen av oss som har oversikten, i hvert fall ikke på en slik måte at vi er beskyttet mot tragediene som utspiller seg i hjertet. Jeg burde ha visst det; jeg skulle ha vært forberedt.

«Joy.» Stemmen til Bill over telefonlinjen var så skjelvende at jeg trodde han hadde vært i en bilulykke eller noe lignende. «Det har bikket over for meg igjen og jeg vet ikke hva jeg skal gjøre. Jeg vet ikke hvor jeg skal gå.»

«Bill.» Jeg presset det sorte røret mellom øre og skulder, den tykke ledningen dinglet mens jeg vugget den yngste sønnen vår, Douglas, mot brystet. «Pust dypt inn. Du klarer deg. Det er bare den gamle frykten. Du er ikke i krigen nå. Du er trygg.»

«Jeg har det *ikke* bra, Joy. Jeg klarer ikke mer.» Panikken knakk stemmen hans til bruddstykker, men jeg skjønte hva han sa. Jeg kunne snakke ham bort fra denne kanten slik jeg hadde gjort mange kvelder.

Han kunne bli ravende full før stormen var over, men jeg greide alltid å roe ham ned.

«Kom hjem, Poogle. Bare kom hjem.» Jeg brukte kjælenavnet som vi brukte på hverandre og barna, som en slags fuglelyd.

«Jeg kommer ikke hjem, Joy. Jeg er ikke sikker på om jeg noen gang gjør det.»

«Bill!» Jeg trodde han hadde lagt på, men så hørte jeg den anstrengte pusten hans, inn og ut som om noen klemte livet ut av ham. Og så den lange, skjærende summelyden som vibrerte som en stemmegaffel inn i øret og ned i hjertet, hvor min egen frykt lå sammenkveilet og klar for å slå til.

«Nei!» ropte jeg inn i den døde telefonen.

Jeg kunne nummeret til kontoret hans utenat, og jeg ringte tilbake igjen og igjen, men den ringte i det uendelige mens jeg mumlet mantraet: «Svar, svar, svar.» Som om jeg hadde kontrollen fra der jeg sto på kjøkkenet med ryggen mot den limegrønne kjøkkenbenken. Til slutt ga jeg opp. Det var ikke noe mer jeg kunne gjøre. Jeg kunne ikke gå fra barna og begynne å lete etter ham. Han hadde tatt bilen, og jeg hadde ikke noen til å hjelpe meg. Jeg ante ikke hvor han kunne være annet enn kanskje på en bar, og i New York City fantes det hundrevis av dem.

Jeg var isolert, og jeg hadde bare meg selv å takke. Det var jeg som hadde presset på for å flytte fra byen til dette gudsforlatte stedet, langt fra mine litterære venner og forlagskontakter. Jeg hadde begynt å tro at jeg aldri hadde vært dikter eller forfatter, venn eller elsker, at jeg aldri hadde eksistert som annet enn kone og mor. Å flytte hit hadde vært et ynkelig forsøk på å rykke Bill bort fra en affære med en blondine på Manhattan. Desperasjonen får deg til å tro at idioti er det samme som innsikt.

Var han hos en annen kvinne og bare lot som han fikk sammenbrudd? Det virket ikke usannsynlig, men galskapen hans hadde likevel sine begrensninger.

Eller kanskje ikke.

Huset vårt i Hudson Valley, som lå ytterst i forstaden Ossining, New York, var et lite trehus som vi kalte Maple Ledge. Det hadde skråtak, og det knirket for hver bevegelse den vesle familien vår laget: Bill, Davy

– en smårolling som nok kunne betegnes som en bombe på avveie – og Douglas, babyen. Det følte ofte som om selve grunnmuren gikk i oppløsning under vår rastløshet. Jeg var trettien år, omgitt av bøker, to katter og to sønner, og jeg følte meg like utgammel som huset.

Jeg savnet vennene mine, larmen fra byen, selskapene i forlagsverdenen og sladderer. Jeg savnet naboene. Jeg savnet meg selv.

Natten sluttet seg om guttene mine og meg, mørket trykket mot ruten med illevarslende tyngde. Douglas med det massive, krøllete håret og eplerøde kinn, slumret med en flaske varm melk i munnviken, mens Dave trakk en trelastebil over gulvet uten å bry seg om lydene den laget og merkene den satte.

Panikken fór gjennom meg mens jeg virret rastløs rundt i huset og ventet på livstegn fra Bill. Jeg bannet. Jeg skjelte. Jeg hamret nevene inn i de myke putene på den slitte sofaen. Så snart jeg hadde gitt guttene mat og badet dem, ringte jeg foreldrene mine og noen venner – de hadde ikke hørt fra ham. Hvor lenge ville han være borte? Tenk om vi gikk tomme for mat? Vi var flere kilometer unna matbutikk.

«Ro deg ned», sa jeg til meg selv igjen og igjen. «Han har hatt sammenbrudd før.» Det var sant, og sannsynligheten for enda flere hang over hjemmet vårt. Jeg hadde ikke vært der da han hadde sitt verste, etter en periode i Den spanske borgerkrigen før vi traff hverandre, da han forsøkte det jeg var så redd for nå – å begå selvmord. Krigstraumene herjet med psyken hans og hadde etter hvert blitt for mye for ham.

Som om det ville hjelpe mot panikken manet jeg frem bildet av Bill slik han var da jeg traff ham – den lidenskapelige, unge mannen som hadde slentret inn i forfatterforeningen med sin hengslete skikkelse og det brede smilet under en tykk bart. Jeg hadde umiddelbart blitt tiltrukket av motet og idealismen, en mann som frivillig hadde kjempet for et land langt borte. Senere ble jeg enda mer betatt av den samme mannen da jeg hørte ham spille gitar i Greenwich Village.

Lidenskapen vår overvældet meg, nærheten overrasket meg idet kropp og tanker fant hverandre. Selv om han var gift da vi møttes, forsikret han meg om at: «Det var aldri ekte følelser. Ikke som med deg og meg.» Vi giftet oss på en kunstnerkoloni tre dager etter at skilsmissem var et faktum – det symboliserte vårt bånd og dedikasjon til håndverket

vårt. To skribenter. Ett ekteskap. Ett liv. Nå var det den samme lidenskapen og idealismen som rev i ham, som forstyrret sinnet hans og jaget ham til flasken igjen og igjen.

Det var blitt midnatt. Jeg sto over vuggen til minstemann mens hjertet hamret i brystet. Det fantes ikke noe, ikke en eneste ting, jeg kunne gjøre for å redde mannen min. Tapperheten min smuldret opp, egoet mitt krasjet.

Jeg trakk inn det som muligens var mitt livs første ydmyke pust, og falt ned på knærne med slik kraft at gulvet sendte en iling av smerte gjennom bena. Jeg bøyde hodet, og tårene rant ned i munnviken, mens jeg ba om hjelp.

Jeg ba! Til Gud?

Jeg trodde ikke på Gud. Jeg var ateist.

Men der var jeg altså, på knærne.

I en sprekke i sjelen, i min febrilske frykt der jeg ba om hjelp, så den listige Løven sin sjanse, og Gud kom inn: Han kom inn i revnene i hjertet som om han hadde ventet lenge på å finne en åpning. Det kom en varme over meg, en elv av fred strømmet gjennom meg. For første gang i livet kjente jeg at jeg var fullkomment elsket og sett. Det var en påtakelig følelse av at han var hos meg, og alltid hadde vært hos meg.

Åpenbaringen varte ikke så lenge, mindre enn et minutt, men samtidig en hel evighet: Tiden eksisterte ikke som en minutt-for-minutt-metronom, men som evighet. Jeg mistet begrep om skillene mellom kroppen min og luften, mellom hjertet og sjelen, mellom frykt og fred. Alt i meg pulserte med et kjærlig nærvær.

Hjertet mitt roet seg og tårene stanset. Jeg bøyde meg frem og la det våte kinnet mitt på gulvet. «Hvorfor ventet du så lenge? Hvorfor ventet jeg så lenge?» Jeg hvilte i stillheten og spurte: «Hva nå?»

Han svarte ikke. Det var ikke på den måten – det var ikke egentlig en stemme, men jeg fant styrken til å reise meg, til å se på barna mine med takknemlighet, til å vente på hva som nå ville skje.

Gud fikset ingenting der og da, men det var ikke det som var poenget. Fortsatt visste jeg ikke hvor Bill var, og fortsatt var jeg engstelig for ham, men Noen, tilsynelatende min skaper, var der sammen med meg i alt dette. Denne noen var like virkelig som mine sønner der de lå

i sengene sine, som stormen som slo mot vinduene, som knærne mine mot det harde tregulvet.

Langt om lenge, etter å ha vandret gatelangs og drukket seg fra sans og samling, ramlet Bill inn i en drosje som kjørte ham hjem rett før morgengry. Da han kom inn ytterdøren, holdt jeg ansiktet hans i hendene mine og sa at jeg elsket ham, og at jeg nå visste at det fantes en Gud som elsket oss begge to, og jeg lovet ham at vi skulle finne en vei gjennom dette sammen.

Årene gikk. Stuebordet ble overfylt med historie- og filosofibøker, med religiøse tekster og brosjyrer, men fortsatt visste vi ikke hvordan vi skulle forholde oss til opplevelsen min, som hadde vært like virkelig som hjerteslagene mine. Om det fantes en Gud, og jeg var fullstendig overbevist om at det gjorde det, hvordan gjorde han seg til kjenne i verden? Hvordan skulle jeg tilnærme meg ham, om overhodet? Eller var erfaringen ikke annet enn et glimt av åpenbaring som ikke forandret en ting? Dette var slett ingen religiøs omvendelse; det var mer som en forståelse av at det fantes noe større. Jeg ville vite mer. Og mer.

En ettermiddag om våren, etter at vi hadde flyttet til et våningshus i Staatsburg, New York, lå et tre år gammelt magasin fra 1946, *Atlantic Monthly*, med forsiden ned mot kjøkkenbenken og ble brukt som brikke for kaffekruset til Bill. Jeg skjøv kruset til side og bladde gjennom magasinet mens sønnene våre tok en lur. Bladet åpnet seg automatisk opp på en artikkel skrevet av en Beloit College-professor Chad Walsh. Stykket het «Skeptikernes apostel» og var et dybdestudie av en forfatter i Oxford i England, en mann som het C. S. Lewis, som var en konvertert ateist. Jeg hadde selsagt hørt om forfatteren, hadde til og med lest *Pilegrimens regress* og *Den store skilsmissen*. Begge bøkene rommet en lavmælt sannhet som jeg var i ferd med å oppdage. Jeg begynte å lese artikkelen, og det var bare da Douglas ropte på meg at jeg ble rykket ut av fortellingen om denne forfatteren og læreren som hadde nådd amerikanske lesere med sin klare og tydelige formuleringsevne, sin logikk og sitt intellekt.

Snart hadde jeg lest alt Lewis hadde skrevet – mer enn et titalls bø-

ker, deriblant en tynn bok som var så satirisk og genialt skrevet at jeg leste den om og om igjen: *Djevelen dypper pennen*.

«Bill.» Jeg holdt opp boken jeg leste, *Den store skilsmissen*, under middagen en kveld mens guttene snurret spagetti. «Her er en mann som kan hjelpe oss med noen av spørsmålene vi har.»

«Kanskje det», mumlet han og tente en sigarett før middagen var ferdig, lente seg tilbake i stolen og stirret på meg gjennom brillene. «Selv om jeg ikke er så sikker på om noen har de svarene vi trenger.»

Bill var en hard nøtt – å tro på en gud var ingen lett sak. Enhver filosofi og religion hadde en gud jeg ikke greide å få tak på. Jeg var på nippet til å skrinlegge hele søket mitt, skrive den rystende gudeopplevelsen på kontoen for feiltakelser. Det vil si, helt til jeg kontaktet professor Walsh, han som hadde skrevet artikkelen, og sa: «Fortell meg om C.S. Lewis.»

Professor Walsh hadde besøkt Lewis i Oxford og tilbrakt en del tid med ham. Han var i ferd med å samle artiklene til en bok med samme tittel, og han svarte: «Skriv til Mr. Lewis. Han er en ivrig brevskriver og elsker å diskutere.»

Der var Bill og jeg, altså – tre år etter min sjelerysende opplevelse, tre år med lesing og søken, med møter på AA og samtaler, med gudstjerner i den presbyterianske kirken, da en idé ble født: Vi kunne skrive til C.S. Lewis, et brev med alle spørsmålene vi hadde, funderingene, all tvil om den Kristus han åpenbart trodde på.